

Veckans växt v. 43 2010

Akleja (*Aquilegia vulgaris* L.)

Akleja (*Aquilegia vulgaris* L.) har odlats mycket länge, kanske redan innan kristendomen kom till Sverige. Det sägs att aklejan i folktron var helgad åt Freja och älvorna.

1100-talets abbedissa och helgon Hildegard av Bingen nämnde akleja sin bok "Physica", ett verk som även går att finna översatt till engelska för den som är intresserad men inte kan latin. Man använde på den tiden akleja som botemedel mot bland annat skörbjugg och gulsot. I äldre skrifter kan man också läsa att frön ordinerats mot skabb, men det ska inte ha varit en riskfri kur då det hände att barnen avled. Något som inte förvånar då det finns många giftiga växter inom familjen ranunkelväxter som aklejan tillhör.

Det finns en mängd arter inom aklejasläktet. Den art som är vanlig i våra trädgårdar är *A. vulgaris*, vanlig akleja som även kallats akvileja eller ackeley. Aklejan har mycket karaktäristiska blommor. Sporrarna liknar duvor sittande i ring med näbbarna mot varann, och det engelska namnet på växten, Columbine, är omskrivet från ett duvsläktes latinska namn *Columba*. Ursprungligen var blommorna blå med korta sporrar, men det finns många äldre typer med vita, rosa, eller mörkt purpurröda blommor, enkla och fyllda och ibland flerfärgade. De moderna sorterna har bland annat ett större färgspektra och ofta mycket långa sporrar. Bladverket är vackert grågrönt, sirligt och kan förväxlas med aklejrutans, men ser man blommande exemplar så kan man inte ta fel. Aklejan är flerårig och kan förökas med delning eller med frö. Vid fröförökning kan man inte förvänta sig att färgen bibehålls på de nya plantorna.

Fröna bildas i rörformade kapslar som öppnas i toppen när de mognat. De små, blanksvarta fröna skakas då lätt ut och sprids. Det rasslar härligt när man skakar fröställningarna. Aklejan är en överlevare, de har en fantastisk förmåga att klara sig kvar trots obefintlig vård och de är därför en av de vanligaste äldre växter vi kan finna runt gamla ruiner av torp och gårdar. Men detta till trots, de gamla typerna löper ändå i förlängningen en stor risk att försvinna för alltid. Vi vill ta vara på dem innan det är för sent. Därför ingår de bland de äldre blomster som vi nu letar efter för att kunna bevara i vår genbank för framtiden.

Har du en akleja i din närhet som funnits där under årtionden? Kanske den har en historia kopplad till sig? Kanske den är lite annorlunda? Kontakta iså fall POM eller Lena Ansebo och berätta om din akleja.